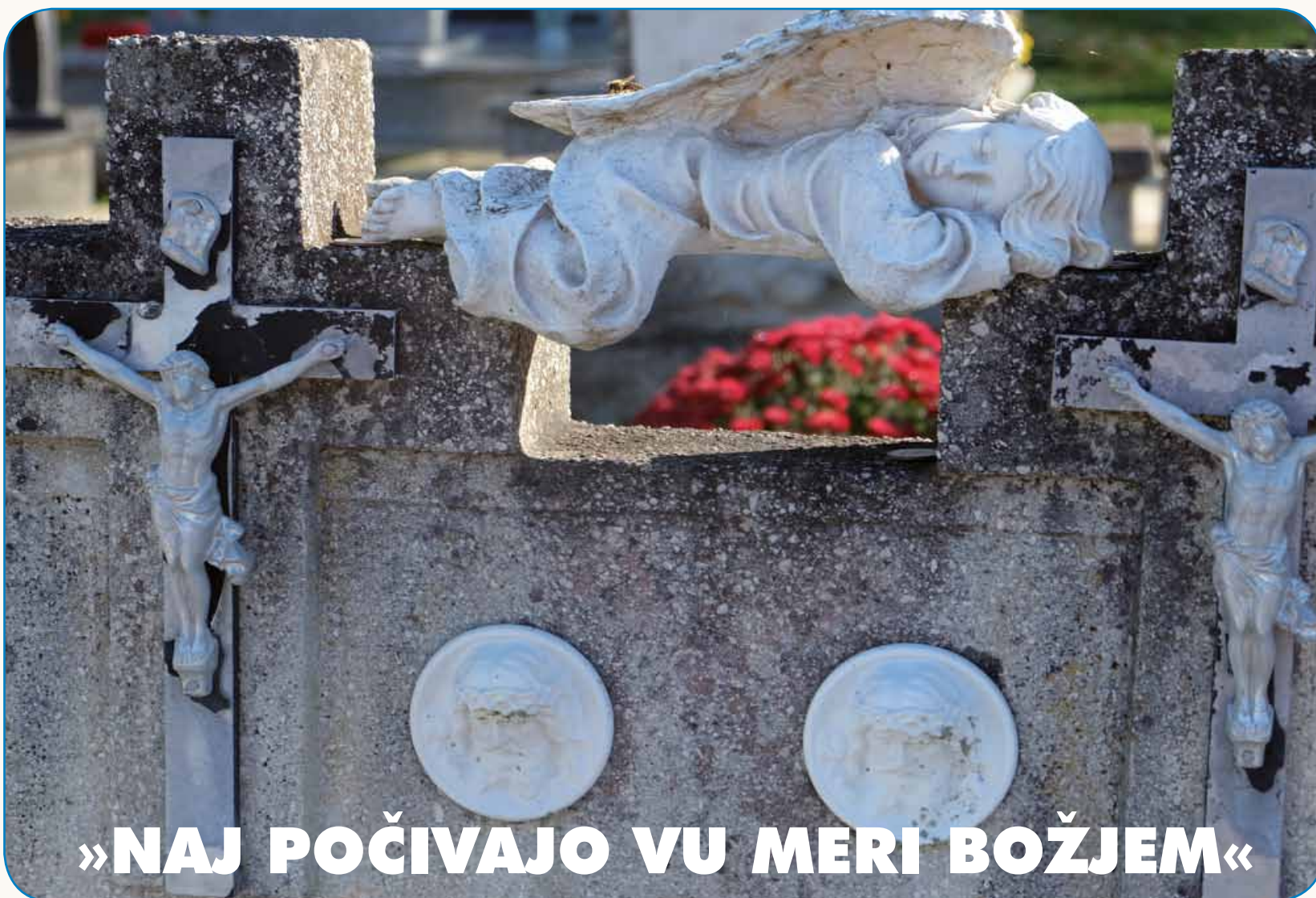


# Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 31. oktobra 2019 - Leto XXIX, št. 44



**NAJVEČJI POMEN REFORMACIJE JE V SKRBI ZA JEZIK**

*stran 2*



OD BOGOJINE DO ČERNElavec  
*stran 4*



USTANOVNA SEJA MONOŠTRske OBČINSKE SAMOUPRAVE  
*stran 6*



JESEN V VRTCU MONOŠTERIN SAKALOVCI  
*stran 7*

Slovenija, Murska Sobota: Dan reformacije 2019

## NAJVEČJI POMEN REFORMACIJE JE V SKRBI ZA JEZIK

Dan reformacije, 31. oktober, je od leta 1992 državni praznik in dela prost dan v Sloveniji. Reformacija predstavlja gibanje

tudi letos pripravila slovesnost v gledališču Park. Udeležence slovesnosti je že po običaju pozdravil župan Aleksander Jevšek.



Slavnostni govornik je bil minister za izobraževanje, znanost in šport Jernej Pikalo: »Strpnost, toleranca, razbijanje predsodkov je tisto, kar nam je dala protestantska etika. To je tisto, zaradi česar smo danes kot narod drugačni, upam si reči, da tudi boljši.«

za prenovo Cerkve, ki ga je v začetku 16. stoletja sprožil profesor biblične teologije Martin Luther, ki je 31. oktobra 1517 na vrata cerkve v Wittenbergu obesil 95 tez o prenovi Cerkve in tako opozoril na krizo v njej. V slovenskem protestantizmu je bila osrednja osebnost tega gibanja Primož Trubar (1508 – 1586), ki je leta 1550 napisal Katekizem, prvo knjigo v slovenskem jeziku in prvo slovensko tiskano knjigo nasploh. Napisal je več kot 25 knjig, oziroma polovico knjig, ki so jih napisali slovenski protestantski pisci. Med prekmurskimi avtorji je najpogosteje omenjan Števan Küzmič, rojen v Strukovcih. Njegovo domačijo namerava puconska občina preurediti v Dom prekmurskega jezika. Protestantizmu se je pridružil del Slovencev. Zdaj živi od približno 20 tisoč največ protestantov v Prekmurju. V Sloveniji je 14 protestantskih cerkvenih občin, ki posamično ali več združenih pripravljajo slovesnosti v počastitev dneva reformacije. Osrednja državna proslava je najpogosteje v Ljubljani. Tako je bilo tudi letos, slavnostni govornik pa je bil predsednik Državnega zbora Dejan Židan. Mestna občina Murska Sobota je

Še posebej tri evangeličanske škofo, prvega Gezo Erniša, še zmeraj aktualnega Gezo Fila in pred nedavnim izvoljenega Leona Novaka, ki bo uradno



Tudi na letošnji slovesnosti ob dnevu reformacije je bil odličen obisk

prevzel vlogo in naloge škofa prvo decembrsko nedeljo. Župan je praznik reformacije povezal z letošnjim praznovanjem 100-letnice priključitve Prekmurja k matičnemu narodu. Izrazil je prepričanje o dostojni počastitvi obletnice, ne samo v Prekmurju in med Prekmurci, marveč v Sloveniji nasploh. »Da smo dobili v Ljubljani Prekmurški trg, je znak, da praznik ni bil samo za Prekmurce, ampak je bil praznik vseh Slovencev. Pred dvema letoma je bil ob 500-letnici reformacije poseben dogodek za

mestno občino, ko smo odprli drevored Martina Luthra. To je zelo pomembno dejanje za Mestno občino, kajti vsak, ki se sprehodi po tem drevoredu, in vidi čudovito veduto med gradom in evangeličansko cerkvijo, se vpraša, kdo je Martin Luther, kakšna je zgodovina protestantizma, pa tudi kaj se je v zgodovini dogajalo v Murski Soboti. Kako tu živijo različne verske skupnosti. « Župan je izrazil posebno zadovoljstvo in veselje, da bomo dobili škofijo v Murski Soboti. Kajti kjer je evangeličanski škof, tam je tudi sedež škofije. »Bomo ena redkih ali celo edina slovenska občina, kjer bo sedež dveh škofij, ob dosedanji katoliški tudi evangeličanska. S katoliško in evangeličansko skupnostjo in tudi z ostalimi Mestna občina odlično sodeluje.«

Minister Jernej Pikalo je v slav-

nostnem govoru dejal, da je 31. oktober, dan reformacije, eden najpomembnejših praznikov v Sloveniji, in sicer zato, ker je bilo malo tako pomembnih trenutkov v naši zgodovini, ko je bil slovenski narod tako tesno povezan z najbolj naprednim dogajanjem v Evropi na intelektualnem, kulturnem, znanstvenem in jezikovnem področju. Sredi 16. stoletja smo bili, je poudaril minister, sredi evropskega dogajanja, podobnega sedanjemu, ko je Slovenija članica Evropske unije. Izpostavil je, da smo dobili tedaj materni jezik,

zapisan v petdesetih knjigah. Prevod Biblije smo dobili sočasno s številnimi večjimi narodi. Na to moramo biti ponosni. »Strpnost, toleranca, razbijanje predsodkov, to je tisto, kar nam je dala protestantska

se je položil trden grunt, ki nam omogoča življenje in razvoj za danes in za jutri v naši lepi deželi, kjer ponosni na naše prednike živimo tudi Slovenci, ki namesto govorničarimo gučimo, pa se vendar ra-



Gledalci so spremljali odlično zastavljen kulturni program. Pel je tudi otroški in mladinski pevski zbor Osnovne šole Puconci

etika. To je tisto, zaradi česar smo danes kot narod drugačni, upam si reči, da tudi boljši. In vse, kar nas povezuje z narodi v Evropi.«

Častni, prvi slovenski evangeličanski škof Geza Erniša je govoril zbranim na slovesnosti o duhu slovenske in prekmurske reformacije. »31. oktobra 1517 je v nemškem Wittenbergu iz steklenice, če povemo v prispevku, ušel prav poseben duh. Duh reformacije, ki je s svojo vsebino in naukom učila in uči, da med Bogom in človekom ni posrednika, temveč smo pred njim vsi enaki.« Zlasti po zaslugi Martina Luthra, enega največjih umov takratne Evrope. Duh naprednega na vseh področjih je prišel tudi med Slovence, »tudi med nas Prekmurce. S Primožem Trubarjem, Jurijem Dalmatinom, Adamom Bohoričem in mnogimi drugimi v osrednji Sloveniji, tudi v Prekmurju in Porabju. S Števanom Küzmičem, Francem Temlinom, Janošem Kardošem in ostalimi, tudi katoličani, smo dobili versko in prosvetno literaturo v maternem jeziku.« Na vse to moramo biti tudi danes zelo ponosni. »Kajti skozi vero in po veri, s svojo knjigo v roki,

zumemo z vsemi, ki to želijo.« Častni škof Geza Erniša je tudi poudaril, da se je prekmurščina izkazala kot trdna jezikovna norma, ki je na sebi svojstven način preživela in živi še danes. »Letošnja proslava dneva reformacije poteka tudi pod vtisom in hvaležnostjo 100-letnice priključitve Prekmurcev k matičnemu narodu. Vendar danes smemo in hočemo brez zadrege povedati, da se takrat nismo samo Prekmurci pridružili ostalim slovenskim bratom, temveč so se oni priključili tudi k nam.« Organizatorji slovesnosti, ob Mestni občini in Evangeličanski cerkvi tudi Slovensko protestantsko društvo Primož Trubar, so pripravili odličen, tudi vizualno sodoben kulturni program z nastopom igralca Gorazda Žilavca, glasbenika Tomaža Rauha, povezovalke Ines Zadravec in petjem otroškega in mladinskega pevskega zbora Osnovne šole Puconci. Predstavitve prekmurske književnosti od začetkov do danes je pripravil literarni zgodovinar Franci Just, izbor in priredbo odlomkov iz Aškerčevega epa o Primožu Trubarju pa pisatelj Štefan Kardoš.

Tekst in foto: Ernest Ružič

## Usmerjati in zadržati obiskovalce na širšem obmejnem območju

Čezmejni evropski turistični projekt (INTERREG SI-HU) z akronimom »Guide2Visit« od leta 2017 izvajajo trije projektni partnerji z Madžarske (Urad Samouprave Železne županije kot vodilni partner, Samouprava Zalske županije in Nacionalna družba za razvoj infrastrukture /NIF Zrt./) ter trije turistični zavodi iz Slovenije (ZKTS Murska Sobota, ZTR Lendava in ZRS Bistra Ptuj). Cilj programa je vzpostavitev kompleksnega sistema usmerjanja obiskovalcev v podeželskih perifernih pokrajinah, med drugimi za zagotovitev fizične prehodnosti obmejnega območja. V skladu s slednjim ciljem je bila izgrajena kolesarska povezava med porabskimi Andovci in goričkimi Budinci.

mi informacijskimi tablami. »Vse naše table so dvojezične, na začetku vsake kolesarske ali pešpoti natančno opišemo potek trase in



»Na slovensko-madžarsko obmejno območje vabimo predvsem ekoturiste,« poudarja projektna menedžerka Anita Bálint

priložimo tudi zemljevid. Na križpotjih oziroma na točkah, kjer je potrebno potrditi pravilno smer,

da za regionalni razvoj. Sistem za usmerjanje obiskovalcev smo vzpostavili predvsem za ekoturiste, in sicer na območjih Őrséga

točkah - zaradi nizke naklade - le izposodi.«

Na treh lokacijah v Porabju in Őrségu - v monoštrskih termah, v Graničarskem muzeju v Števanovcih in v Centru za obiskovalce v Őriszentpéturu - so turistom na voljo majhne informacijske kartice, ki posamezne znamenitosti predstavljajo na kratko in si jih lahko s seboj vzamejo tudi pohodniki.

Še bolj praktičen pripomoček je mobilna aplikacija »VISIT SLOVENIA-HUNGARY«, ki so jo razvili prav v sklopu projekta. Programček v štirih jezikih (ob madžarskem in slovenskem še v nemškem in angleškem) ponuja vse informacije iz podatkovne baze znamenitosti. »Med ogleda vrednimi točkami lahko brskamo po regijah, na voljo so slikovno gradivo, zemljevid in dostop do posamezne

najpomembnejših ciljev je namreč spremeniti pristop lokalnih turističnih delavcev, ki morajo postati sposobni sprejeti čim več obiskovalcev. Pravejale smo tečaje za prostovoljne vodnike, ki so bili lepo obiskani,« je še navedla projektna menedžerka in dodala, da poteka tudi širša promocija sistema pripomočkov na sejnih in razstavah širom po projektnem območju.

Projektni partnerji ponujajo tudi večdnevne, čezmejne poti, medtem pa predlagajo restavracije in prenočitvena mesta po poti. Ta mreža ponudnikov je z vsemi informacijami in kontakti na voljo v podatkovni bazi, saj bi bilo vse to težko spraviti na zemljevide.

Sodelujoči želijo obiskovalcem ponuditi kompleksna doživetja, da bi se nekoč



Informacijski zvezek, turistični karti in mobilna aplikacija - najbolj oprijemljivi izdelki projekta Guide2Visit

»Projektna podpora za izgradnjo povezave je znašala skoraj milijon evrov, ostale stroške je križala madžarska država,« nam je objasnila projektna menedžerka Anita Bálint. Sodelavka Skupine za mednarodno sodelovanje pri Uradu Samouprave Železne županije je dodala: »Nalogo je opravila družba NIF Zrt., povezava je že prevozna za kolesarje.«

Tudi v samem središču Andovcev so spremembe od začetka izvajanja projekta očitne - avtobusna postaja se je obogatila s številnimi novi-

smo namestili še dodatne usmerjevalne table,« smo izvedeli od projektne menedžerke, ki je izpostavila, da so na treh rjavih informacijskih tablah v Porabju (ki ga na žalost v madžarščini večkrat označujejo kot »Vendvidék«) pravočasno opozarjajo turiste na primer na bližino Malega Triglava v Andovcih, razglednega stolpa na Verici in Kúharjeve spominske hiše na Gornjem Seniku.

»Proračun našega projekta znaša nekaj več kot 2 milijona evrov, v 85-odstotnem deležu je sofinanciran iz programa Evropskega skla-

na Slovenskega Porabja v Železni županiji, Hetésa in Gócsseja v Zalski županiji oziroma v širši okolici Murske Sobotice, Lendave in Ptuj v Sloveniji,« je poudarila Anita Bálint in podčrtala, da so to večinoma ruralne pokrajine z majhnimi naselji.

»Pripravili smo obsežno podatkovno bazo znamenitosti, ki je na voljo na spletni strani [guide2visit.eu](http://guide2visit.eu). Vanjo smo vključili 250 elementov kulturne, naravne in stavbne dediščine na obravnavanem območju. Vse te informacije smo zbrali tudi v Informacijskem zvezku, ki prav tako vsebuje opise vseh kolesarskih in pešpoti,« nam je okusno opremljeno in kvalitetno publikacijo izročila projektna menedžerka in poudarila, da izvedbo projekta strokovno podpirata strateška partnerja Narodni park Őrség in Turistična zveza Železne županije. »Načrtovali smo 60-stransko izdajo, toda vseh šest partnerjev je prispevalo toliko predlogov, da smo morali publikacijo razširiti. V majhnem plastičnem etuiju sta priložena še zemljevid, vse to pa si lahko obiskovalec na turističnih informacijskih



Tudi razgledni stolp na Verici je izhodišče za pohod po Porabju, ki ga opisuje informacijska tabla

znamenitosti. Navedeni so tudi dolžina, trajanje in višinska razlika na posamezni poti. Programček je na voljo brezplačno v spletnih trgovinah za mobilne aplikacije, po naložitvi niti mobilne internetne povezave ne potrebujemo na terenu,« nam je vse prednosti pripomočka naštel Anita Bálint. Projekt Guide2Visit vsebuje tudi nezaložniške dejavnosti. »Za turistične ponudnike smo priredili delavnice na teme, ki so jih najbolj zaposlovali. Eden naših

ponovno vrnili na širše slovensko-madžarsko obmejno območje. Med tem jim želijo predstaviti tudi skrite bisere, ki morda niso splošno znani. Na posameznih njihovih informacijskih tablah se nahajajo QR-kode, s pomočjo katerih lahko partnerji tudi merijo obiskanost posameznih znamenitosti. Želijo namreč doseči, da bi število prespanih noči na projektnem območju do konca obdobja vzdrževanja projektne dejavnosti doseglo 8000.

-dm-

## PREKMURJE

100 let soboške gimnazije

V leti, gda se v Prekmurji slavi 100-letnica priključitve k matičnomi narodi, mineva tudi telko lejt od te, gda so v Murski Soboti dijaki prvo pout staupili skauz šolske dveri. Ob toj visikoj obletnici so pred dnevi v Gledališči Park pripravili slavnostno akademijo, na steroj je zbrane goste prva pozdravo ravnatelj Gimnazije Murska Sobota Roman Činč, po tistom pa ške Zoran Hobljaj, podžupan Mestne občine Murska Sobota, in minister za izobraževanje, znanost in šport Jernej Pikalo. »V tej 100 lejtaj je Gimnazija Murska Sobota dala, nej samo toj krajini, liki cejloj Sloveniji in šurše, prejko osem gezero maturantov, dijakov, steri so in ške gnesden sooblikujejo slovensko, evropsko in svetovno sedanost, brodim pa, ka do tudi prihodnost,« je pravo minister Pikalo. Slavnostni guč je meu Milan Kučan, prvi predsednik Republike Slovenije, steri je prva pravo, ka majo za priključitev Prekmurja največ zaslug lidge, steri so meli zadosta znanja in so lüstvi raztolmačili, ka so Prekmurci tudi Slovenci: »Tau so bili prekmurski protestantski in katoliški duhovniki, tistoga cajta redki prekmurski izobraženci, steri so, čiglij so se šaulivali na tihinskem, evangelij oznanjali v domanjom prekmurskom slovenskom gezi-ki in so med lüstvom tak krepili zavest o njihovi pripadnosti k slovenstvu.« Kučan se je v guči ške spaumno na čas, gda je biu sam dijak soboške gimnazije, na steroj se je navčo fontoške reči. Tau pa je, »ka sta znanje in etična drža temeljna pogoja za uspeh v žitki. Več človek zna, šurše je pole, stero se odpera uspehi. Površno, nesistematično znanje, pa je lejko slabše ali bole nevarno od neznanja.« V kulturnom programi, steroga so pripravili gnešnji dijaki, so se sprehodili skauz sto let obstoja gimnazije.

Silva Eöry

Jože Puhan - paver, vinogradnik in kejar

## Od Bogojine do Černelavec

Jože Puhan je rojeni v Bogojini. Čiglij že duga lejta žive v vesnici Černelavci pouleg Murske Sobote, ške furt dosta cajta prežive v domanji vesnici, vej pa tam že duga leta gorice ma, pred leti pa so z držino zidino, v steroj je tudi vinska zamanica, tak vrejdzeli, ka so v njoj gorodprli ške Turistično kmetijo Puhan.

Sogovornik ma lepe spomine na mladost. Že od mladih naug je rad pomago na domanjom verstvi: »S kravami sam orau. Njive smo meli pouleg Tešanovec, tak ka sam skor eno vöro ponüco, ka sam ta prišo s kravami. Tresti arov sam orau štiri ali pet dni. Te smo meli dva para krav, pa tevce in bike, tisto, ka se je skotilo, pa neka svinj. Vsevküper smo meli okauli šest hektarov zemle in smo meli eno vekših paverstev v naši vesnici.« Po zgotovljeni osnovni šauli, se je šaulivo na paverskih šaulaj, srednji v Rakičani, višji v Maribori in

ti, steri pridejo na našo turistično kmetijo, pogejo, leko pa tudi küpijo in domau nesejo. Zdaj smo vrejdzeli eno takšo malo bauto,

tau delali, tudi.«

Jože Puhan in njegva žena Olga sta nej dugo toga nazaj paverstvo prejkdala čerki Katarini in zeti



Jože Puhan rad kejpa motive iz indašnjih cajtov

v steroj ške zaseko in pašteto, pa tudi svoje vino odavamo.«

Po tistom ka se je oženo in se je preselo v Černelavce, je stari materi žmetno pri srcej bilou, zatau se je odlaučila, ka njemi v dar da

Doriansi, njiva pa ške furt dosta pomagata: »V zamenici zdaj z vinom bole zet dela, v štali pri svinjaj pa bole ges. Tudi pri deli s süjimi mesninami mava raztalano delo, on dela salame, ges pa šunke. Žena in čerka pa v künji in na gračenki, gé povavamo svojo zelenjavo, delata.«

Turistična kmetija Puhan si je z leti napravila ime in ma svoje stalne goste. Z zidine se kaže lejpi pogled na prekmursko ravnico,

leti napravo tudi izpit za turističnoga vodnika, tak ka gostom rad pokaže cerkev in jim tolmači o njeni zgodovini. Čiglij ma dosta dela na obej paverstvih, si najde cajt tudi za vinske pajdaše, vej pa je član Evropskega reda vitezov vina: »V tom redi sam že od leta 1996. V njega leko prideš samo tak, če te neške predlaga. Mene je predlago Jani Gönc, on je doma iz Dobrovnika, žive pa na Ptuj, in je šef našoga, pomurskoga omizja. Naloga nas vitezov vina je, ka damo vini dobro ime. Nej trbej, ka pouvaš vino, leko si samo njegov dober poznavalec.«

Ške ena stvar je, s sterov se rad spravlja, tau pa je slikarstvo, molanje kejpov, in tau najbolje takših, na sterih so motivi iz paverskoga žitka in dela. »Že v srednji šauli sam riso, te ške bole z vodenimi farbicami. Gda sam prišo delat na paverski zavod, me je sodelavec Adolf Pen nagučo, ka naj se s tem začnem bole spravlja. Zdaj na žalost več nemam dosta cajta za tau, ali vseeno ške vleti zvüna, pozimi pa notri na toplom, delam kejpe. Največkrat stare rame rišem pa indašnja opravila, tau kak so včas s kosami pa srpi želi in podobno,«



Držina Puhan se s turizmom na paverstvi spravlja

na fakulteti v Ljubljani. »V Bogojini sam rojeni, v Černelavcaj pa sam zet. Tam mamo tudi velko paverstvo, tu v Bogojini pa gorice in kmečki turizem,« pravi penzionist, steri si je duga leta svoj vsakdanešnji krüj služo kak svetovalec pavrom, vej pa je biu zaposleni na Kmetijsko-gozdarskem zavodu Murska Sobota: »Tisto, ka sam prva sam včiu pavre, zdaj sam delam, tak doma na pauli kak v štali. Istina pa gé, ka sam ges bole tanače davu o tom, ka trbej kravam za gesti davati, ka do mele več mleka, pa ka do zdrave, zdaj pa sam svinje krmim. Njihovo mesau te predelamo v šunko in klobase, tak ka tau gos-

zmlau, na steroj de leko zasado gorice in si postavo vikendico. In tak je tudi bilou. »Prva smo meli dve vinski zamenici, tisto ma zdaj moja sestra, ges pa sam te na 14 arih rejsan zasado prve gorice in gorzazido ške zidino. Po tistom sam brž ške gnauk telko zemle cuj küpo, 1996. leta pa smo ške več zemle küpili in zasadili ške več trsov, tak ka zdaj na dve hektaraj goric mam deset gezero trsov, na sterih pavamo seden različnih sort vina, največ šardoneja. Po tistom, ka smo se turizmom začnili spravlja, smo zidino ške šestkrat dali cuj zazidati. Tak je delo furt bilou, pa briga z majstri, steri so



Turistična kmetija Puhan

pa tudi na brege v daljavi. Nej daleč vkraj od zidine stogi erična Plečnikova mojstrovina, cerkev Gospodovega vnebohoda: »Samo tristo metrov pod nami je ta cerkev. Peški je pouleg, po poštiji pa samo malo dale. Cerkveni tören je okraugeu. Tau predstavlja rokau, stera kaže gor v nebou, k Bougi, ka mo dobri med sebov in se nemo svajüvali,« ške raztolmači Jože Puhan, steri je pred

na konci ške povej Jože Puhan, steri je tudi predsednik likovnoga društva Likos, steroga člani so se na razstavaj že večkrat notpokazali tudi v Slovenskom daumi v Monoštri.

(Kejp na prvi strani: Jože pred zidino Turistične kmetije Puhan)

Silva Eöry  
Kejpi: Silva Eöry in osebni arhiv Jožeta Puhana

Murska Sobota

## OB SPOMINSKEM DNEVU – OBNOVLJEN SPOMENIK UČITELJEM

Ob spominskem dnevu Mestne občine so v grajskem parku odkrili obnovljen spomenik padlim učiteljem, v katerega je vklesanih 47

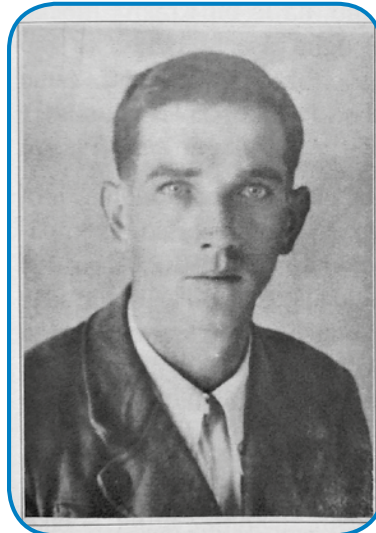
fašistične Italije v Jugoslavijo. Pregnani učitelji so bili zelo priljubljeni med prebivalci, kajti takoj so se vključili v kulturno

naorodoosvobodilni boj. Spomenik so postavili leta 1959 in je bil potreben obnove. Na njem je napis: „Kakor ponosni galebi nad vodo,/tako so padli

v Gornjem Milanovcu (Srbija.) Na spomeniku je tudi ime Zmaga Krašna, rojenega v Idriji, ki je bil učitelj v Adrijancih, umrl je v taborišču Dachau. Z ženo



Pri odkrivanju spomenika je sodeloval tudi minister za izobraževanje, znanost in šport Jernej Pikalo (tretji z leve), ki je bil pozneje slavnostni govornik na slovesnosti, posvečeni spominskemu dnevu MO Murska Sobota



Zmaga Krašna iz Idrije je bil učitelj v Adrijancih

imen padlih ali v koncentracijskih taboriščih umrlih prosvetnih delavcev. Večina teh ni bila iz Prekmurja, kajti oblasti predvojne Jugoslavije so pogosto kazensko premeščale svobodomiselnih učitelje, najpogosteje v Prekmurje, ki je veljalo za deželo pregnanstva – Sibirijo. Mnogi učiteljice in učitelji so bili mladi, med njimi tudi precej Primorcev, ki so pribežali iz

življenje, pomagali so v društvu kmečkih fantov in deklet, v telovadnem društvu Sokol, pri izdajanju napredne revije Mladi Prekmurec. Politično delo ni bilo vseh tedanji oblasti, zato so nekatere učitelje premestili na Hrvaško in celo med hitlerjanske Kočevarje. Po okupaciji domovine so se mnogi vključili v partizanske enote ali kako drugače podprli

za našo svobodo.“ V spomenik je tudi zapisan Koloman Kučan, oče prvega slovenskega predsednika Milana. Rojen je bil v Adrijancih, učitelj pa v Križevcih. Boril se je v I. jugoslovanski brigadi, ki je bila ustanovljena v Sovjetski zvezi. Umrl je zaradi ran, ki jih je dobil v boju z Nemci

Anko sta se spoprijateljila s starimi starši moje žene. Vdova Anka, ki se je drugič poročila v Kranj, je skupaj z otroki in možem Andrejem prihajala več desetletij v Adrijance. S tem hočem reči, kako trajne vezi so se spletle med pregnanimi učitelji in Prekmurci. Združenje borcev za vrednote NOB je pripravilo kratek, prijeten kulturni program, v katerem so sodelovali gimnazijci, zbrane pa je pozdravil tudi novi škof Leon Novak, in sicer v povezavi z naslednjim obnovljenim spomenikom v soboškem parku, posvečenem prvim prekmurkim pisateljem Francu Temlinu ter Števanu in Miklošu Kūzmiču. Škof je zlasti izpostavil narodno buditeljsko vlogo prvih prekmurških pisateljev, s čemer se je začela prekmurščina uveljavljati kot knjižni jezik.

*Tekst in foto: Ernest Ružič*

## Lendavske in monoštrske medene ulice



Réka Dancsecs in Tímea Vida z generalno konzulko Metko Lajnšček

Pred kratkim sta sodelavki MURABA EGTC Réka Dancsecs in Tímea Vida predstavili projekt »Z malo peke ustvarimo veliko«. Gre za oblikovanje značilnih lendavskih in monoštrskih stavb iz medenega testa. Predstavitve projekta se je udeležila tudi generalna konzulka v Monoštru Metka Lajnšček. Organizatorji so izpostavili, da program organizirata Kulturno društvo Pannon kapu iz Monoštra in Galerija-Muzej iz Lendave s podporo Sklada Gábor Bethlen.

Poudarili so, da z veseljem sprejmejo »medene hiše« tudi iz Porabja, prijava (kdo katero hišo bo »spekel«) poteka on-line

## Ustanovna seja Slovenske samouprave Monošter-Slovenska ves



Člani slovenske samouprave Monošter-Slovenska ves: (z leve) Eva Domiter, Hugi Meggyes, Ferenc Németh, Iluška Bartakovič in Tünde Dončec

21. oktobra je potekala ustanovna seja Slovenske narodnostne samouprave Monošter-Slovenska ves. Članom samouprave je poverilna pisma predal Predsednik volilne komisije József Bánfi. Predsednica slovenske samouprave je postala Ilona Bartakovič, podpredsednica pa Eva Domiter (Domiter Istvánne). Ustanovni seji sta prisostvovala tudi župnik Imre Bodorkós in sodelavec kabineta slovenske zagovornice v Parlamentu Ferenc Sütő.

*L.R.H.*

(<http://muraba.hu/hu/projekt>) z izpolnitvijo prijavnice, 23. novembra bo v Bánffy centru v Lendavi delavnica, kjer se bodo pripravljali izdelki iz medenjakov.

»Medene umetnine« se bodo predstavile v Gledališki in koncertni dvorani v Lendavi od 1. do 11. decembra, v Gledališki dvorani v Monoštru pa od 14. do 21. decembra.

## ŽELEZNA ŽUPANIJA

*Skrb mejmo na oreje*

Prvin je nej bilau tašoga rama, gde bi na dvorišči nej bilau orejovoga drejva. Tau drejvo je vsigdar velko vrednost melo, pa nej samo zavolo orejov, ka ji pogejmo, ovak tō. Tak so pravli vsigdar, ka človek ne sadi sebi pa mlajšom oreje, liki vnukom, zato ka spoj pomalek rastejo. Tisti, steri so že sejdli pod orejom, vejo, ka edna najbaukšo sejnco drži, kak koli fejst sije sonce, listje s tauga nika ne pisti prejk.

Pri nas v Porabji so tak držali, ka orejovo drejvo nej slobaudno vōpodrejtji, zato ka tau je grej, zavolo tauga so te oreji bola sami od sebe tasenili, gda so stari gratali. Žau gnesden je že dosta vse ovak, kak je prvin bilau, sto bi mislo, ka de gnauksvejta oreje škropiti trbelo. Pa trbej, kak po cejlom rosagi tak že v Železnoj županiji proti edne mijé, stera velki kvar dela v orejovom plodi. Gda oreji še zeleno lupinje majo, te tisto piknejo pa nutraznesejo jajcece.

Te mijé so najprvin v Kaliforniji opazili leta 1926, v Evropi leta 1980 v Švici, v Sloveniji leta 1997, v Avstriji 2009. leta, pri nas na Vogrskom pa leta 2011. Zeleno lupinje, gde so jajcece notri, djeseni dolaspadne na zemlau pa samo drūgo leto juniuša se vōzležejo mijé, pa se kraug znauva začne. Velko škodo té mijé s tejm napravijo, ka tisti oreji, kama jajcece skladejo, beteg dobijo, črni gratajo pa dolaspadnejo, za gesti so spoj nej valaun.

Nikak ovak se ne more braniti proti tem mijam, samo tak, če na leto 12-13-krat škropimo, djeseni pa vse betežne oreje pa lupinje, ka je na zemli, vkūppograblamo pa je tazažgemo.

*Karči Holec*

*LRH*

## OD SLOVENIJE...

### Teden mobilnosti

Slovenija je ena od bolj avtomobilom naklonjenih držav v EU, zato je bil evropski teden mobilnosti, ki ozavešča o trajnostni mobilnosti, usmerjen predvsem v zmanjševanje cestnega motornega prometa. Ena od rešitev, ko pešačenje in kolesarjenje ne pride v poštev, bi lahko bil vlak, a zgolj če bo postal finančno in časovno konkurenčen avtomobilom. Trenutno statistike na slovenskem avtocestnem križu kažejo dokaj črno sliko. Po podatkih Direkcije RS za infrastrukturo se po štajerski avtocesti do Ljubljane vsak dan pelje do 45.000 vozil, a promet se le še veča. Do leta 2030 je predvidenih že 63.000 vozil oziroma 23 milijonov vozil na leto. Zdaj v enem letu po štajerski zapelje 15,5 milijona vozil. Pogoste nesreče, ki promet na avtocesti za nekaj ur ali še dlje popolnoma ohromijo, pa še dodatno prispevajo k nevzdržnemu stanju, opozarjajo pri Listi kolesarjev in pešcev, ki je že junija zagnala državljansko pobudo za gradnjo hitre železnice med mestoma - 50 minut od Ljubljane do Maribora, pod petico pa se je podpisalo že skoraj 2.000 ljudi.

### Kmetica leta je Marjeta Ročnik

Kmetica letošnjega leta je postala Marjeta Ročnik s kmetije Jamnik s Prevalj na Koroškem. S tradicionalnim izborom želi Zveza kmetov Slovenije opozoriti na pomemben prispevek kmetov na podeželju. Tradicionalnega izbora, ki je potekal v Zagorju ob Savi, se je udeležila tudi ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Aleksandra Pivec, ki je poudarila neprecenljivo vlogo žensk za razvoj in ohranjanje podeželja. V Sloveniji je delež žensk, ki so kot nosilke in družinski člani udeležene pri delu na kmetijskih gospodarstvih, 46-odstoten, kar je višje od povprečja Evropske unije, ki je pri 42 odstotkih. Devet odstotkov žensk v Sloveniji je lastnic kmetijskega gospodarstva.

## Ustanovna seja monoštrske občinske samouprave

Nova občinska samouprava Mestne občine Monošter je imela svojo ustanovno sejo 22. oktobra v dvorani Roberta Leeba. Na začetku seje je predsednik Volilne komisije József Bánfi informiral prisotne o izidih volitev. Volivci so



Skupna slika v županovi pisarni

z 2038 glasovi za župana izvolili Gáborja Huszárja, ki bo funkcijo opravljal kot profesionalni župan. Sledila je predaja poverilnih pisem in svečana zaobljuba članov samouprave in župana. Samouprava ima 8 svetnikov, ki so na občinskih volitvah od 23 kandidatov dobili največ glasov. Svet je na predlog župana s tajnim glasovanjem (enostavno večino) izvolil dva podžupana, in sicer Bélo Labritza (svetnik) in Andrása Koszárja (zunanji član). Svoje delo bosta oba opravljala kot honorarca.



Svečana zaobljuba

Svet je na podlagi spremenjenega pravilnika za naslednjih pet let izvolil dve komisiji. Finančno, pravno in gospodarsko komisijo bo vodila Márta Kovács, Komisijo za samoupravne vire in socialne zadeve pa László Harragh. Svet občine se je odločil, da bo Ferenc Sütő svetnik za narodnostne, mladinske in cerkvene zadeve.

Na ustanovni seji so izvoli tudi vodje predmestnih četrti (priključenih vasi) in člane naslednjih komisij: komisija za javna naročila, komisija za energetiko in komisija za javno varnost in preprečevanje kriminala.

F. Sütő

## V spomin na revolucijo leta 1956

23. oktobra so se v Sakalovcih pred spominsko tablo spominjali dogodkov revolucije leta 1956. Po govoru županje Valerije Rogan so vence položili člani lokalne in slovenske samouprave,



posamezniki so prižgali sveče v spomin padlim v revoluciji. Zanje so molili v obeh jezikih, nakar so si navzoči lahko v dvorani kulturnega doma ogledali dokumentarni film o revoluciji.

LRH

## Skupne vaje za zaščito in reševanje



19. oktobra so potekale na območju Porabja (Sakalovci, Dolnji in Gornji Senik) skupne vaje enot za zaščito in reševanje ter vojske iz Madžarske, Avstrije in Slovenije (SI-HU-A). Vaj se je udeležilo 250 oseb.

Poveljnik Prostovoljnega gasilskega društva Sakalovci Norbert Nagy je po končanih vajah povedal, da so enote iz treh držav dobro sodelovale pri raznih nalogah: »Menim, da pri nudenju pomoči ne morejo biti ovire ne jeziki in ne meje, če gre za katastrofe, je potreba po sodelovanju močnejša od vseh.«

LRH

Foto: PGD Sakalovci

porabje.hu

Slovenske ljudske pripovedi - nej samo za mlajše - 30.

## Dve pripovedi o bejloj kači

Bejla kača je mati ino kralica vsej drugi kač. Eške samo vu veukoj starosti grata bejla. Glavau má kusto, mačeče forme. Na toj glavej nosi krono, v šteroj je dragi kamen diamant, ki v kmici tak svejti, ka pri njegvoj sveklini štirge sabauli brezi posvejta šivajo. Če štoj dobi diamant z njene krone, je srečen za cejli žitek, vej je pa telko vreden. Zavolo toga bejlo kačo že od nekda spoj iškejo. Ali té kamen je trnok žmetno dobiti, vej je pa bejla kača spoj čemerna ino prejdnja vsej drugi kač; nikdar ne živé sama, liki vu veuki kačini gnejzdaj, s šteri samo na rejtki vöpride.

Gnauk je biu eden kačin djagar, šteri je viperam žir vkrajdjemau. En den je med veukimi kamli v būkonji najšo veuko kačino gnejzdo ino sto vlauviti vipere, ka bi po djaji dosta žirá od nji daubo. S sebov je vzeu tivariša, aj ma pomaga, vej je pa brodo, ka več kač najde kak ovak. Gda je prišo na kaménje, je najšo dobro mesto, vtrgno edno

leskovo šibo, štera je zrasla v ednom leti, napravo z nje eden kraug, staupo na srejdo, naléko svojo škér ino vzeu žveglau v rokau, ka bi pauzvo kače. Tivariš pa se je bojo bejle kače pa se je nej vüpo v kraugi ostati. Zatok je splezdo



na deveto būkev ino gda je tisti v kraugi začno na svojo žveglau füčkati, je vüdo, kak so se vlejkle kače s vsej strani: ridjave, pisane, grebenaste pa druge. Vsakša je djala glavau v kraug. Na gnauk je prišla bejla kača ino položila glavau v kraug, vdarila z répom nakle ino v ednom ipi so vse kače skaučile na djagra v kraugi

ino ga tak vgejle, ka je včasik mrau. Če bi njegvi tivariš nej biu na devetoj būkvi, bi un tó lagvo zopodo.

— Gnauk je bila edna vertinja, štera je mala deteta mejla. Ojdl a je delat na njivo, mlajše pa je doma njala ino jim v sklejco nalekla mlejko, ka aj bi nej lačni bili. Vsikdar so vse zeli, zatok je je mati válila, ka so vrli. Mlajši pa so pravli: »Vej pa ne gejmo sami, k nam odi eden lejpi ftiček gejt.«

Mati si je brodila, ka prihaja eden maček, šteri z mlajšami gejt. Donk se gi je špajсно vidlo, ka mlajši pripovejdajo o lejpom bejlom ftički. Stela je biti gvüšna, ka se godi. Skrila se je f üži ino mlajšam postavila mlejko v préklet, kak je šegau mejla.

Za en malo se je spod mize privlejkla bejla kača z lejpom

kronov na glavej ino splezdila najmlajšoma sinej v krivlo. Mati je bila trda od straja. Mlajši pa so baužali ino gladili lejpoga ftička. Gda se je kača nagejla, je stresla lejpo kronico z glavé ino se pá zgübila v lüknji. Včasik, gda je kača preminaula, je mati skaučila v préklet ino spravila mlajše na varno; tau se vej, ka je nej pozabila pobrati krono. Dala go je v lado, gde so meli prejo. Mauž je cejlo zimau prejo viu, depa je nej mogo vse poviti. Žena si je brodila: »Ka tau more biti? Lekar má krona takšo mauč?« Zatok so krono vkrajdjali ino za en malo je bila preja povita. Po tistom so krono v žito djali, mejrili ino mejrili so ga, pa je nikdar nej sfalilo. Tak so dejvali krono inam tó ino so gratali najbole bogata iža vu vesi.

Krono so meli tačas, ka je v rami živo tisti rod, šteri se je tak lepau ponašo z bejlov kačov.

Na domanjjo rejč obrno:  
-dm-

Ilustracija: -mkm-

## ... DO MADŽARSKE

### Škandal na prvi jesenski seji parlamenta

Na prvi jesenski seji parlamenta je neodvisni poslanec Ákos Hadházy povzročil škandal, saj je med govorom premiera Viktorja Orbána stopil pred govorniški oder in dvigoval razne napise, da bi demantiral besede predsednika vlade. Med napisi so poslanci lahko brali naslednje: Mora lagati, saj je preveč kradel ali Stop propagandi! Stop korupciji! Ko so ga odstranili, je v parlamentarni klopi pokazal še tretji (neokusni) napis o spolnem organu konja, ki ga je želel dvigniti takrat, ko bi premier govoril o migracijah.

Viktor Orbán je v svojem govoru med drugim ocenil tudi rezultate občinskih volitev in poudaril, da bo vlada sodelovala z vsemi župani in občinskimi sveti, če so ti tudi sami pripravljeni na sodelovanje. Izpostavil je, da bo vlada nadaljevala svojo politiko: razvoj gospodarstva na podlagi dela, družinam prijazne programe, rast dohodkov, programe v interesu dostojne starosti in programe v interesu zduževanja madžarskega naroda.

### Premier govoril na Glasbeni akademiji

Ob obletnici revolucije leta 1956 je premier Viktor Orbán imel svoj slavnostni govor za vabljenе goste na Glasbeni akademiji, med njimi je bilo največ politikov, akterjev javnega življenja, umetnikov in njihovih družinskih članov.

Viktor Orbán je izpostavil, da so se leta 1956 združile moči in se je zgodil madžarski čudež, iz njega črpamo, živimo še danes. Za ta čudež so sicer nekateri plačali z življenjem, nekateri so morali zapustiti domovino, pa vseeno, leta 1956 so Madžari zahtevali svojo staro pravico: da se lahko sami in svobodno odločajo o tem, kako želijo živeti.

»Tudi takrat smo si želeli madžarsko, torej evropsko življenje. Evropa je bila takrat še skupna domovina svobodnih narodov. Niti Evropa niti Madžarska se ne bosta obdržali, če bosta nasprotovali sami sebi, če se bosta odpovedali življenjskemu slogu, zgrajenemu na vrednotah svobode, neodvisnosti in krščanstva.

## Jesen v vrtcu Monošter in Sakalovci

V mesecu oktobru smo se v vrtcih pogovarjali o jesenskih temah. Pisana jesen nam na-

Najprej smo si ogledali značilnosti jeseni. Preko različnih dejavnosti smo se seznanili

ki smo jih šteli, razvrščali po barvi in z njimi telovadili. Naučili smo se nove deklamacije in pesmice Jaz sem mali črv, Njam, njam, njam, Ježek teka,

jamo. Ker pa nas jesen razvaja še z lepim vremenom, zunaj opazujemo naravo in jo doživljamo z vsemi čuti.

(Slika na 1. strani: Botra je-



V vrtcu Monošter smo delali sok iz grozdja



Ježke so izdelali otroci iz vrtca Sakalovci

mreč daje veliko možnosti za ustvarjanje in učenje. Letos slovensko skupino v Monošteru obiskuje 27 otrok, vrtec v Sakalovcih pa 15 otrok.

s slovenskimi izrazi za sadje, zelenjavo in plodove, spoznavali smo barve in se sladkali z različnim sadjem. Nabirali smo kostanje in jesenske liste,

teka in Rdeči list, rjavi list.

Igramo se različne igre, veliko pojemo, plešemo in ustvar-

sen v vrtcu Monošter)

Vzgojiteljica asistentka  
Romana Trafela

## NAŠA DRŽINA JE IZ GYŐRA PRIŠLA NA GORENJI SENIK

V Varaši, nejdaleč kraj kak je gnauksvejta tržnica bila, živejo Pišta Pinter po domanjom Markin Pišta z ženauv Eržikov. Ovak sta obadva z Gorenjoga Senika z Janezovega brga, gde so gnauk svejta, kak so njima starci pripovedjali, samo zamanice pa klejti bile. Prva kuča je Markina bila na tistom tali, stero so njigvi starci zidali, steri so iz Győra prišli na Gorenji Senik.

*- Pišta, med tistimi črno-bejlimi kejpi, stere v škatuli mate, so vejn tisti najstarejši, gde je vaša stara kuča dolavzeta, ka so od vašoga očo dejdek zidali. Ka mislite, gda se je te kejp redo?*

»Tak mislim, ka tau je tam leta 1910 bilau, zato ka na ednom kejpi se še moj oča vidi, kak

odli, tau niške nej vedo mena povedati.«

*- Gde je stalno te ram stau?*

»Tam, kak zdaj Markin križ



Pišta Pinter (Markin Pišta)

stoji, steroga sem par lejt nazaj obnavu, tam je stau naš, Markin ram.«

*- Vi ste Slovan (Slovenec) pa itak se Pinter zovete, kak je leko tau?*

»Tau je tak, ka dja sem se že

pa velke iže, dapa nej je dugo stau, zato ka so ga dojvtrgnili. Moj dejdek je mlado mrau, nej je bilau penez pa te mlajši tak so se talali, ka cigel pa lejs so med seuv raztalali pa te je s tauga vsakši svojo kučo zido.«

*- Vi se spomnite na té ram?*

»Ge že nej, moja sestra ja, če bi te kejp, gde se stari ram vidi, nej nazajdali, te bi ge nej znau, kakšen je biu te ram. Na drugi strani posaba so bile velke štale pa škedenj zozidani, nej vküper s tistim, v stero so živeli, tau je velko delo bilau tistoga ipa.

*- Te stari pradejdek, ka je ižo zido, je na Seniki pokopani?*

»Eden železni križ stoji na Gorenjom Seniki, tau je te grob, de pradejdek je pokopan, ge sem ga malo dojspuco pa dojpofarbo, telko de tü duže stau.«

*- Eden stari kejp mate v rokej, gde sta dva človeka, sto sta tejva?*

»Tau sta oča pa mati, te kejp so te naredli, gda so ram tukli, tau se vidi ozajek na kejpi. Te ram je že za velki ramom biu zozidani, dapa te je stari ram že razmetani biu.«

*- Kelko bratov pa sestre so meli oča?*

»Štiri sestre so bile pa moj oča, ena sestra je v Brazilijo odi-

tetica še pisali pa poslali kejp iz Brazilije, dapa odtistoga mau nika ne vejmo od nji. Na tom kejpi je moja tetica, njeni mauš, njena hči pa vnukica.«

med njimi pa Pujsar. Na srejni vrkar, ka držijo, tisto je železo na štiri prejlonce, s stero so soje tukli, kama se je maust gorazozido.«



Za tiste čase so predniki (elődök) živeli v velkom, bogatom rami na Janezovom brejgi

*- Ka je pa tam bilau, gde tak dosta lüstva stoji na ednom küpi?*

»Tau je te bilau poslikano, gda

*- Sto so tej regruti na taum starom kejpi?*

»Moj oča, svak, svaka brat, Upkčni Pejpak, Törkin Djüra,



Etak so na Seniki pri mlini maust zidali



Piššana stari stariške z mlajši pa vnuki. (Piššana oča stogi prvi z lejve)

krave žené. Oča se je 1904. leta naraudo pa tam na kejpi tak šest lejt star vövidi, zato mislim, ka tau je nikak tistoga leta moglo biti. Te stari kejp je eden človek iz Graca naredo, steri je prejden biu na železniški postaji, te gda je pri nas na Seniki odo. Na ednom kejpi se vejn vidi familija tö, mlajši pa žena, pred našim ramom. Samo ka zakoj so tam pri nas

prejkobrno iz Vogrina sem Slovan grato. Moje korenje, kak so gučali, so iz Győra. Tau je nikak tak bilau, ka so starci (predniki) iz Győra prišli pa so na Janezovom brejgi grünt küpli pa so te tak zidali. Tistoga ipa tam vrkar na Janezovom brejgi je najvejši ram biu, tri držine so se v njem držale. Pod cejlím ramom so zamanice bile, vrkar



Gostüvanje Deutsch dekle, Piššana žena Eržika kak deklíčna sedi v prvi vrsti

šla v Sao Paolo z ednim Vogrinom, drüge so tü v krajini ostale. V sedemdeseti lejtaj so

so na Seniki leseni maust redli prejk potoka pri mlini, če dobro vidim, te stari Rogan je tü

Lazarin Djauži, pa Rogan, samo kak je gledam, tau je nika drügo moglo biti, zato ka tej so že starejši zatau, ka bi regruti bili 1938.-40. leta.«

*- Je edna stara slika, gde se nekak ženi, znali bi povedati, ka sto?*

»Tau je te bilau, gda se je Deutsch dekla ženila, tista, stera je potistim na Verici živela. Te kejp so na Seniki redli, od moje žene brat ga je naprav. Dober kejp je, zato ka vse, ka so tam bili na gostüvanji, so je vküppostavili pa tak so je poslikali, aj se vsikši vidi.«

Karči Holec



## KAMNITA LEPOTA Z MRTVAŠKIM PLESOM

Kraški svet je del slovenskega območja, ki nas kot vsak drug očara, ko stopimo vanj: prostor, čas, vonj po burji, občutek do življenja. Z enim samim pogledom je od tukaj mogoče objeti del tistega čudovitega sveta, na katerem si evropski Sever in Jug podajata roki kot le malo kje drugod. In prav tukaj se Kras z Bregom strmo prevesi v flišnato dolino Rižane, kjer v zgornjem delu leži burnemu življenju še kar precej odmaknjena istrska vasica – Hrastovlje.

Nenavaden oziroma drugačen geografski položaj pa tudi njemu prilagojeno dogajanje sta zagotovo odločala pri oblikovanju umetnostne podobe naše dežele nasploh. Politično odprta, zlasti proti Srednji Evropi, je Slovenija dobivala, posebno od severozahoda in od severa, poglavitne umetnostne pobude, ki se jim je sprva podrejela. Nato pa jih je prirjene za lastne potrebe polagoma preoblikovala in jih sprejemala za svoje. Le dva skrajnadelaslovenskega ozemlja, tisti ob morju ter oni, ki se odpira v Panonijo, sta vzporedno s svojo zgodovino, pa tudi v umetnosti, hodila bolj samosvoja pota.

Hrastoveljska (hrastovska) cerkev sv. Trojice stoji na nizki skalni vzpetini nad vasjo in je obdana s tako visokim tabornim zidom, da iz njega molí le zvonik s strmo piramidno streho. Cerkevno obzidje se imenuje *castrum*, kar pomeni trdnjava, utrdba ali grad in tako ga še danes imenujejo domačini. V bistvu pa v 15. stol. ni šlo za nobeno od omenjenih oznak, ampak za tabor, saj je šlo za čas, ko se je tem krajem približevala turška vojska. Tudi Hrastovljam ni bilo prizanešeno. Že leta 1469 so Turki prvič puštošili na tem območju. Zunanjščina cerkve, ki stoji na živi skali, ni bila nikoli v celoti ometana, to pa je tudi ena od primorskih značilnosti, kjer

je naravni kamen že od nekdaj najbolj rabljeno stavbno gradivo.

Vstop v cerkev je prav tako kot prihod na Kras, nekaj edinstvenega! Naš pogled v trenutku osvobjo svetopisem-



Hrastovlje

ske freske. Predvideva se, da je bila cerkev vse do 15. stol. neposlikana. Na razmeroma slabo zglajenem apnenem ometu so bile potegnjene le opečnato rdeče črte, v obliki nekakšne mreže pravokotnikov ali pa v smislu skope linearne dekoracije, ki je bila v tem obdobju značilna za cerkve v naši deželi. Istrsko stensko slikarstvo se je nekako do sredine 15. stol. razvijalo pod vplivi italijanskega zahoda (Benetke, Padova), saj na pomembnejše primerke predromanskega in romanskega slikarstva lahko naletimo le v hrvaškem delu Istre. Tukaj v Hrastovljah, pa je bil gotski slikar postavljen pred dokaj »drugačno« nalogo, saj se je lotil poslikave prostornine, ki je nastala že nekaj stoletij prej in zato te arhitekture zagotovo ni več tako dojemal in razumel, kot pa gradnjo svojega časa.

Sijajne posebnosti v tej cerkvi so nekatere poslikave, ki so se tematsko v tem obdobju prvič pojavile. To so *Mrtvaški ples*, *Geneza in personifikacije letnih časov*. Pomembno je tudi to, da so freske natančno datirane in da poznamo celo ime glavnega slikarja.

To nam samo delo tudi bolj približa ter ga v množici anonimnih fresk v srednjem veku natančneje postavi na pravo mesto. Podpisan je Janez (Ivan) iz Kastva (*originalno: »magister Johannes de Kas-*

*tua«*). Kastav je staro mesto severozahodno od Reke. Leži blizu morja na osamljeni višini, s katere je bilo v srednjem veku mogoče nadzirati trgov-



Mrtvaški ples, detajl

ske poti, ki so iz Trsta ter s Kranjskega vodile proti reškemu pristanišču. V Kastavu je v 15. stol. delovala kvalitetna slikarska delavnica, kot središče istrske lokalne slikarske šole, ki se je uveljavila tako v hrvaški, kot v slovenski Istri, njen vpliv pa je segal vse do Gorenjske. Očitno pa je, da zavzema prav Janez iz Kastva, ki ga leta 1490 določno omenja dokumentirani napis v Hrastovljah, v istrski lokalni šoli najvidnejše mesto.

Hrastoveljska cerkev sv. Troji-

ce je »celostna umetnina«, kar pomeni, da sta aktualni tako arhitektura, kot stenske poslikave. V cerkvi pa od fresk zagotovo najbolj izstopa tista, ki predstavlja *Mrtvaški ples*. Ta motiv je v evropski umetnosti že na splošno posebnost. Njegov izvor in natančen pomen še vedno nista povsem pojasnjena. Vsekakor je miselno izhodišče motiva smrt, ki je edina in za vse enako pravična in se ji nihče ne more izogniti. Vendar pa se strokovnjaki za ikonografijo (vsebinsko analizo) še vedno sprašujejo, kako se je v srednjem veku, ko je bila verska misel tako zelo živa, zgodilo, da so smrt zavrteli v plesu? Kako so to neljubo sožitje uporabili celo v versko spodbudne namene, čemur so prvenstveno služile slikarije z drugačnim sporočilom? Motiv *Mrtvaškega plesa* namreč prikazuje sprevod, v katerem se proti pravkar

izkopanemu grobu pomikajo predstavniki različnih stanov tedanje družbe. Predstavniki so različnih starosti, upodobljeni pa so papež, kralj in kraljica, redovnik, meščan, berač in otrok. Vsakega spremlja koščeni spremljevalec in ga pelje do smrti, ki ne pozna šale in ne jemlje podkupnine. Pred njo so vsi ljudje enaki. Freska je morda celo nastala pod vtisom srednjeveških epidemij kuge.

*Mrtvaški ples* se kot vsebinska tema pojavi res šele v 15.

stol., vendar v naslednjem stoletju spet zamre. Nekateri raziskovalci te teme so trdili, da ni bila nikoli vključena v redno vsebino slikarskega okrasa cerkva, ki je nepismenim ljudem kot »sveto pismo ubogih« nadomeščala knjige. Prav tako se nikoli ni pojavljala v cerkvenih notranjščinah, temveč le na pokopaliških zidovih in na kostnicah ali karnelijah. Le v hrastovskem primeru je ta trditev nasprotna. Najbolj znan *Mrtvaški ples* je med evropskimi umetniki leta 1538 ustvaril nemški slikar Hans Holbein ml. Pri nas pa je dobil močan odmev v knjižnici *Theatrum mortis humanae*, ki jo je leta 1682 izdal Janez V. Valvazor, po risbah Ivana Kocha. Ta se je v prvem delu »*Mrtvaški ples*« naslonil na Holbeina, v drugem je samostojno upodobil razne načine smrti, v tretjem pa na muke pogubljenih v peklju.

Za umetnika Janeza iz Kastva je bila velika naloga poslikati vso cerkveno notranjščino, pri čemer je bilo potrebno vse stene pred slikanjem sproti na novo ometati. To bi preseglo zmogljivost enega samega človeka. Zato je potrebno vedeti, da je glavni mojster – Janez, kot prevzemnik te velike naloge, imel ob sebi sodelavce, katerim je zaupal manj zahtevne slikarske naloge. A tokrat smo se osredotočili le na motiv *Mrtvaškega plesa*, ki je edini na Slovenskem.

Sicer pa je dobro vedeti, da cerkev v Hrastovljah nosi svoje sporočilo, ima svoje življenje in svoj žar. Tudi zaradi vseh ostalih svetopisemskih zgodb, ki so že same po sebi, brez pretiranega obdelovanja stavbni okras. Pomembnost hrastovskega spomenika je predvsem v tem, da so Hrastovlje najznačilnejši predstavnik istrske *celostne umetnine*, ki vzdržuje starokrščansko tradicijo še globoko v srednji vek.

Mojca Polona Vaupotič

## GDA JE KRAU PRVIČ PRIPOZNO PRAVICE NEMEŠNJAKOV

Vogrski krau *Bela III.*, šteri je stvauro cistercijanski klaušter v Monoštri, je dva siná emo. Teva dva sta se dosta svajüvala, končno je na tronuš prišo starejši sin *Andraš II.*, šteri je v tresti lejtaj svojoga kralüvanja dale pelo ambiciozno vinešnje politiko svojoga očo, zmejs pa v rosagi vpelo globke reforme. Na začetki 13. stoletja se je v Evropi vse na glavau postavilo. Rimski pápa *Inocenc III.* je tak zapovedavo kralom na kontinenti, kak liki bi njini vsemogaučni oča biu, po leti 1214 pa je Rimsko-nemško cesarstvo na več stau



Kralica Gertrud ino Bánk bán v drami Józsefa Katone (1845)

(veksi ali menjši) vojvodin, grofij, püšpekij pa varašov vrazmo spadnilo. Nemškoga krala so od tistoga mau odeberali najveksi trgé cerkveni pa štirge posvejtni voditeli, leta 1273 je oprvim nekaj z (nam dobro poznane) *držine Habsburg* krau grato. Bizantinsko cesarstvo je tó lagvo zopodlo: križarski vitezi (keresztes lovagok) so na pauti v Jeruzalem leta 1204 vöporobili Bizanc, tak sta na Balkani svojo mesto pá najšla bolgarski pa srbski rosag. Tau situacijo je vöponüco vogrski krau *Andraš II.*, šteri je brž k svojoma rosagi prikapčo rusoško krajino Halič, drügi njegvi ciu pa je bila zemla Kunov z ov kraj Karpatov. Njegva najveksa sodačka paut v Sveto deželo se je tak lagvo posrečila, ka se je mogo vkanjeni *Andraš* s svojimi vitezami - v železni

gvantaj od glavé do peté - brezi vsega domau povrnauti. Za vse té bojne je krau teukopenez pa sodakov ponüco, ka je cejli rosag srmački grato. (Eške krono svetoga Števana žene *Gizelle* so mogli

odati.) Bogastvo pa je vö s kraleski rauk zavolo toga tó letelo, ka je *Andraš* spoj veuke gaušce pa grünte svojim starim pa potencialnim prijatelom talo. Stvauro je sto nauvo skupino tzv. »kraleski servientov«, šterim je samo un zapovedavo. Krau pa se je trüdo padašivati z velikašami tó, šteri so v njegvi cajtaj dosta nauvi funkcij dobili pa so je začnili »barone« zvat. Najvekšo mauč, prvo mesto za kralom sta dobila ban Slavonije, Rovačke pa Dalmacije ino erdeljski vojvoda, šteriva sta bila prejdnja vsej svoji sodačij pa birovij.

Baronge so meli spoj veuke grünte, tak so si pridobili politično mauč tó. Radi so stvardjali klauštre pa zidali cerkve, tak je *žipán Márton* kauli leta 1220 v naš Ják pauzvo benediktinske barate ino tam dau zozidati erično romansko cerkev.

Tau je biu trend v cejloj Evropi, na začetki 13. stoletja so na starom kontinenti leko vküprešteli skoro 10 gezero klauštrov, v šteraj je molilo kauli 200 gezero baratov. Tistoga ipa je lüstvo sveto vörvalo, ka leko molitev zmenjša trpljenje grešnikov v pékli, tisti s purgatorija pa prva v nebesa pridejo.

Med veukimi gospaudami so v *Andraša* cajti bili tisti tihinci tó, šteri so v rosag prišli s kralovov prvov nemškov ženov *Gertrudov*. Spoj dosta darov so dobili ino pomalek so skoro prejkvzeli pelanje kralestva. Zatok je edna skupina madžarski velikašov kralico Gertrudo pa njegve lidi v ednom lesej v bregej Pilis vmorila, tau pripovejst dobro poznamo z drame *Józsefa Katone* z imenom »Bánk bán«. (Ta morija je v cejloj vogrskoj zgodovini ostala simbol pravične narodne revolucije.)

Reforme *Andraša* so strukturo kralestva v fundamenti spremenile, v prvom redej se je tau nej vidlo žipanom (ispánok). Pred nauvim političnim vihérom, na začetki leta 1222 je krau vödau rendelüvanje, štero po zlatom pečatlini »Zlata bula« zovémo. V toj je *Andraš* obečo, ka nede na veuko funkcije pa cejle županije talo, najbole pa se je dokument s 30 paragrafi spravlo s pravicami »kraleski servientov«. Od tistoga mau jim je nej trbölo porce plačüvati, saudila sta jim leko samo krau pa dvorski žipán, v bojno na tihinskem so je leko samo za lon pelali. Té pravice so sledik pomalek vsi nemešnjaki dobili, ne smejmo pa pozabiti na končni tau dokumenta: gospaudge se leko zdignejo prauti svojoma krali, če té

ne drži nut »Zlato bulo«. (Tau rendelüvanje so kisnej dostakrat naprejvzeli prauti tihinskim kralom, najbole prauti Habsburgom.) »Zlato bulo« dostakrat vkümejrijo z engleskov »Magnov Char-



Pečatli na »Zlatoj buli« s kralom *Andrašom II.*

tov« z leta 1215 - badva dokumenta se spravlati s pravicami krala ino nemešnjakov, v engleskoj listini pa pišejo že o varašancaj tó.

Krau *Andraš II.* je nej nutdržo svoja obečanja, zatok ga je esztergomski nadpüšpek *Róbert* kaštigo: dau je zaprejtí vse cerkve v rosagi, dühovniki so nej talali sakramente. Takšo se je eške nikdar nej zgodilo, zatok se je odposlanci rimskoga pápe na léki posrečilo dosegniti, ka je krau donk pripozno vse stare pravice Materi Cerkvi.

Prauti politiki *Andraša* je biu njegvi sin, krau *Bela IV.* tó. Probo je nazaj dobiti grünte, štere je njegvi oča raztalo, znauva je organizero županije. Padašom svojoga očo je dau vövtkniti oči, zapro je je v vauzo ali pa je vö z rosaga zagnau. Nazaj je sto postaviti mauč indašnji kralov,

tau se pa ma je nej prišikalo zavolo ednoga mongolskoga lüstva, šteroga so po ednom njegovom plemeni (törzs) zvali »Tatari« tó.

Mongolska lüstva v znautrašnjoi Ažiji je na začetki 13. stoletja zdrüzo njini voditel *Temüdzin*, šteri je kisnej daubo ime *Džingiskan*. V dvej desetletjaj je dojoblado Söverno Kino ino törške krajine, te pa se je kauli leta 1220 obrno prauti zahodi. Oprvin je dojzbiu vküпно rusoško pa kunsko sodačijo, njegvi vnük *Batu kan* pa je dojzračuno z Bolgari kraj

Volge.

Té veuki tatarski rosag poznamo pod imenom »Zlata horda«. Mongolski sodakov je bilau više stau gezero, meli so spoj dobro konjeniško tehniko. Že dominikanski barat *Julianus* je dojpspio, ka »od Tatarov z nébe püščice letijo, kak liki bi dež üšo«, depa »se s sablov ne vejo vojskovati«. Drügi dokumenti pravijo, ka »Mongoli nosijo lederne gvante, šteri so krepši od železa«, depa »majo kratke nogé pa ne morejo pejški ojtí«.

Na vogrskom kraleskom dvauri so djenau znali, što prihaja, donk je krau *Bela* nej daubo pomauč z Zahoda ali pa od pápe. Domanji velikaši so nej čütíli pravo nevarnost, tak je leko 11. apriliša 1241 prišlo do bitke pri vesi Muhi, prve veuke katastrofe v madžarskoj zgodovini.

-dm-

**PETEK, 01.11.2019, I. spored TVS**

6.25 Dnevnikov izbor, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, 9.00 Počitniški krompir, 9.50 Lov na medveda, risani film, 10.10 Knjiga o džungli: Džungelski rompopom, risani film, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Bučko, francosko-švicarski lutkovni animirani film, 14.30 Zelena energija gozda, dokumentarna oddaja, 15.20 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.50 TV-izložba, 16.25 Čist zares: Monociklizem, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Dnevi evropske kulturne dediščine, 17.55 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 18.05 Pujsa Pepa: Skrivnosti, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Dnevnikov izbor, Šport, Vreme, 20.05 Čudoviti mladi um, angleški film, 21.55 Poročila, Šport, Vreme, 22.20 Pariz na prelomu stoletja - mesto luči, francoska dokumentarna oddaja, 23.20 Vse za dediščino, angleški film, 1.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.40 Dnevnik, 2.05 Dnevnikov izbor, Šport, Vreme, 2.30 Napovedujemo

**PETEK, 01.11.2019, II. spored TVS**

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.30 Videotrak, 9.00 Alpe-Donava-Jadran, 9.40 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 10.10 Na vrtu: V grajskem parku, izobraževalno-svetovalna oddaja, 10.50 Dobro jutro, 13.10 Prislunhimo tišini: Uprava, 13.50 Slovene's, dokumentarni feljton, 14.15 Memento mori, dokumentarni film, 15.05 Vse bila je glasba, koncert v spomin Arsenu Dediću, 16.55 Pesem morja, koprodukcijski animirani film, 18.30 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 19.30 Videotrak, 20.05 Svoboda v Tatrah, slovaški dokumentarni film, 21.05 Sedem pesmi za dolgo življenje, britansko-ameriška dokumentarna oddaja, 22.15 Televizijski klub: Ljubim, a sem osamljen(a), 23.15 Vidim te, Carmen manet, 0.10 Videotrak, 0.45 Info kanal

**SOBOTA, 02.11.2019, I. spored TVS**

6.35 Dnevnikov izbor, 7.00 Otroški program: Op! 10.25 Osvežilna fronta: Maščevanje, oddaja za mladostnike, 10.55 Moj pogled na znanost: Prof. dr. Zvezdan Pirtošek, dokumentarna oddaja, 11.25 TV-izložba, 11.40 Tednik, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Zadnja beseda! - izbor, 15.00 Bolnišnica New Amsterdam (I.), ameriška nadaljevanka, 15.55 Nova dvajseta (II.): Misli s pravo glavo, slovenska nadaljevanka, 16.30 Na vrtu: V grajskem parku, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Duhovni utrip: Poslavljanje, 17.35 Slovenski magazin, 18.00 Ozare, 18.10 Ambienti, 18.40 Hej, hej, Šapice!: Žoga je moja!, risanka, 18.50 Mandi: Leteča preproga, risanka, 19.00 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz: 25. oddaja, 20.55 MamaOčeSin, britanska nadaljevanka, 21.50 Poročila, Šport, Vreme, 22.20 Stotnik, koprodukcijski film, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

**SOBOTA, 02.11.2019, II. spored TVS**

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 9.00 Spomini: Aleksandra Kornhauser Frazer, 11.10 Prifarci Sloveniji, 12.45 Mira Marko, dokumentarni portret, 13.45 Sova in miška, nizozemski film, 15.20 Vokalna skupina Plamen iz Toronta: Umetniška vodja Marija Ahačič Pollak, gost Timotej Kosovinc, 16.25 Miro Cerar: »Če nisi pošten, te orodje kaznuje!«, dokumentarni feljton, 17.05 Mongolski kralji, kanadski film, 18.50 Videotrak, 20.05 Sveta gora, nemško-avstrijski dokumentarno-igrani film, 21.30 Zvezdana, 22.15 Platforma: Berlinska utopija - 30 let kasneje ..., 22.50 Aleksander Mežek: »Tečem skozi čas«, koncert, 0.40 Videotrak, 1.40 Info kanal

**NEDELJA, 03.11.2019, I. spored TVS**

7.00 Živ žav, otroški program, 9.15 Govoreči Tom in prijatelji: Rokafon, risanka, 9.25 Kozmo: Stik z nezemljani, belgijska otroška nanizanka, 10.00 Nedeljsko bogoslužje, 10.55 Slovenske ljudske pesmi, Bernarda Fink, Marcos Fink, Anthony Spiri, 11.20 Ozare,

11.25 Obzorja duha: Sestra smrt, 12.00 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Ansambel Biseri, koncert, 14.45 TV-izložba, 15.00 Plesna terapija, britanski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Muk: Bežeča palica, risanka, 19.00 Dnevnik, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Ku'damm 59, nemška nadaljevanka, 20.55 Intervju: Kim Binsted, 21.40 Poročila, Šport, Vreme, 22.10 V imenu napredka, francoski dokumentarni film, 23.50 Oda Ireni (Katrinās, Matjaž Mrak, Policijski orkester in Boštjan Dimnik), 0.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.25 Napovedujemo

**NEDELJA, 03.11.2019, II. spored TVS**

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.05 Videotrak, 7.00 Duhovni utrip: Poslavljanje, 7.15 Koda, 7.50 Glasbena matinej, 9.05 Dnevi evropske kulturne dediščine, 9.55 Joker, kviz: 25. oddaja, 10.50 Žogarija, 11.35 Prifarci Sloveniji, 13.05 Gašper in Petra, norveški film, 14.40 Mogočne ladje: Arktika, potopis, 15.50 Ambienti, 16.30 Nogomet - državno prvenstvo: Mura : Olimpija, 16. kolo, 18.55 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Res čuden kamen: Ščit, britansko-ameriška dokumentarna serija, 20.50 Osem dni na teden, britansko-ameriški dokumentarni film, 22.40 Vikend paket, 0.05 Zvezdana, 0.50 Videotrak, 1.40 Info kanal

**PONEDELJEK, 04.11.2019, I. spored TVS**

6.10 Utrip, Zrcalo tedna, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.20 Vem!, kviz, 12.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Sveto in svet, 14.20 TV-izložba, 14.30 Sprehodi, 15.00 Dober dan, Koroška, 15.30 TV-izložba, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zadnja beseda! 18.10 Malčki: Tekmovanje, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Umetni raj: Poklon viziji - Kim Longinotto, 23.30 Glasbeni večer, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

**PONEDELJEK, 04.11.2019, II. spored TVS**

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.45 Videotrak, 10.30 Otroški program: Op! 10.55 Obzorja duha: Sestra smrt, 11.45 Dobro jutro, 14.25 Dober dan, 15.25 Pianist v belem, portret dr. Pavla Kornhauserja, 16.25 Prava ideja!: Družinsko podjetje Sveča, 17.15 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 18.05 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 19.00 Nogomet - evropska liga: napoved kola, magazinska oddaja, 20.00 Mogočne ladje: Amazonsko porečje, potopis, 20.55 Poti svobode, poljska nadaljevanka, 21.55 Zgodba o Bogu: Stvarjenje, ameriška dokumentarna serija, 22.55 Trst je naš!, kratki igrani film AGRFT, 23.30 Obisk, kratki igrani film AGRFT, 0.10 Videotrak, 0.40 Info kanal

**TOREK, 05.11.2019, I. spored TVS**

6.00 Kultura, Odmevi, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.20 Vem!, kviz, 12.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Studio City, 14.25 TV-izložba, 14.40 Duhovni utrip: Poslavljanje, 14.55 TV-izložba, 15.30 Lučka - Pitypang, otroška oddaja, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, 18.05 A veš, koliko te imam rad: Polje buč, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Bolnišnica New Amsterdam (I.), ameriška nadaljevanka, 20.50 Odštevanje do leta 1989: padec berlinskega zidu, nemška dokumentarna oddaja, 21.35 Meje, kratki dokumentarni film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Pričevalci: Jožefa in Janez Javornik, 1.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.35 Napovedujemo

**TOREK, 05.11.2019, II. spored TVS**

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.50 Videotrak, 10.40 Žogarija, 11.05 Umetni raj: Poklon viziji - Kim Longinotto, 11.55

Dobro jutro, 14.35 Dober dan, 15.20 Slovenski magazin, 16.00 Joker, kviz: 25. oddaja, 17.00 Čez planke: Po sledih Bauhausa, 100-letnica najplivnejše šole umetnosti, 18.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 18.55 Moja soba: Živa, resničnostna oddaja, 19.20 Videotrak, 20.00 Izumi, ki so spremenili svet: Robot, britanska dokumentarna serija, 21.00 Prava ideja! 21.30 Morilec z jezera, francoska nadaljevanka, 22.30 Kaj govoriš? = So vakeres?, 22.50 Zadnja beseda!, 23.40 Videotrak, 0.15 Info kanal

**SREDA, 06.11.2019, I. spored TVS**

6.00 Kultura, Odmevi, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.20 Vem!, kviz, 12.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Intervju: Kim Binsted, 14.20 TV-izložba, 14.30 Umetnost igre: Portret igralke Marinke Štern, dobitnice Borštnikovega prstana 2019, 15.00 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.30 TV-izložba, 16.00 Male sive celice: OŠ Naklo in OŠ n.h. Maksa Pečarja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 (Ne)znana poglavja slovenske zgodovine: Barbara Celjska, izobraževalno-zgodovinska serija, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Kajetan Kovič: Maček Muri, 18.00 Knjiga o džungli: Mavglijev oboževalec, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Njena služba, grški film, 21.30 Mali princ, slovenski kratki film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Sveto in svet: Šamanizem, 23.50 (Ne)znana poglavja slovenske zgodovine: Barbara Celjska, izobraževalno-zgodovinska serija, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.50 Napovedujemo

**SREDA, 06.11.2019, II. spored TVS**

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.00 Videotrak, 10.45 Lučka - Pitypang, otroška oddaja, 11.15 Koda, 12.10 Dobro jutro, 14.45 Dober dan, 15.40 Ambienti, 16.15 Vikend paket, 17.55 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 18.50 Ribič Pepe: Lovro in kače, mozaična oddaja za otroke, 19.15 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.05 Po sledih baleta na Slovenskem, dokumentarna serija o baletu, 21.10 Moje mnenje: Prazniki in obletnice, 22.00 Wisting, koprodukcijska nadaljevanka, 22.55 LP film Ljubljana, dokumentarni film, 23.55 Videotrak, 0.30 Info kanal

**ČETRTEK, 07.11.2019, I. spored TVS**

6.00 Kultura, Odmevi, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.20 Vem!, kviz, 12.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Moje mnenje: Prazniki in obletnice, 14.25 TV-izložba, 14.35 Slovenski utrinki, oddaja madžarske TV, 15.00 Pod drobnogledom - Nagyító alatt, 15.30 TV-izložba, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Trajnostni urbani razvoj, 18.00 Žanov svet: Vetrovni dan, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.25 Poti svobode, poljska nadaljevanka, 0.35 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 1.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.35 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.30 Napovedujemo

**ČETRTEK, 07.11.2019, II. spored TVS**

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.50 Videotrak, 10.35 (Ne)znana poglavja slovenske zgodovine: Barbara Celjska, izobraževalno-zgodovinska serija, 11.00 Dobro jutro, 13.55 Dober dan, 15.00 Grofičino popoldne, dokumentarni film, 15.50 City folk - Obrabi mest: Mexico City, 16.30 Ansambel Biseri, koncert, 18.00 Divjina v srcu (IV.), britanska nadaljevanka, 18.50 Fircbologi: O kofeinu, ne-spanju in mogočnih levih, mozaična oddaja za otroke, 19.15 Videotrak, 19.55 Nogomet - evropska liga: napoved kola, magazinska oddaja, 20.55 Nogomet - evropska liga: 4. kolo, 22.55 Nogomet - pregled svetovnega prvenstva do 20 let, 23.30 Nogomet - evropska liga: vrhunec 4. kola, 0.00 Ambienti, 0.35 Videotrak, 1.10 Info kanal

## V spomin umrlim Slovincem v taborišču Šarvár



Delegacije Republike Slovenije, Upravne enote in Občine Lendava ter mesta Šarvár so pred 1. movembrom položile vence pri spominski plošči in na pokopališču pri spomeniku umrlim Slovincem v nekdanjem taborišču Šarvár.

## Misijonska nedelja

Sveto mašo v kapeli v Slovenski vesi je na misijonsko nedeljo služil SVD Mawasala Mbela Fabien, kaplan v Vasváru, ki se je leta 1986 rodil v Demokratični republiki Kongo.

V pridigi je pričeval o tem, da je družina tista, ki te marsikaj nauči. »V družini sem najprej doživel ljubezen do molitve. V naši mali vasici smo imeli cerkev, toda šole ne. Vsak dan sem pešočil 24 kilometrov, da bi lahko obiskoval osnovno šolo.«

Gospod kaplan je leta 2007 vstopil v red verbitov (Società del Verbo Divino), redovniško zaobljubo je opravil leta 2012, za duhovnika so ga posvetili leta 2019, od takrat služi kot duhovnik v Vasváru,

Foto: DK



## Nastop FS upokojenk ZSM v Muretincih

Folklorna skupina upokojenk ZSM se je 20. oktobra udeležila meddržavne prireditve ljudskih viž, pesmi in folklorne v Muretincih. Društvo porabskih slovenskih upokojenec ima večletne prijateljske stike s Kulturnim društvom ODPEV Mala vas, ki je bilo organizator srečanja, katerega so se letos folkloristke iz Porabja udeležile že petič. Predstavile so splet porabskih in goriških plesov, z njimi je nastopila tudi mentorica skupine Dragica Kolarič, na harmoniki pa jih je spremljal Boris Velner.



Glavni gost prireditve je bil Robert Goter, svetovni prvak v igranju na diatonično harmoniko, ki je s svojim nastopom

– polnim humorja – dokazal, da je res pravi mojster.

NVN

## PRIJATELJSKA NOGOMETNA TEKMA



Veteranska nogometna ekipa v Slovenski vesi že več kot pol stoletja sodeluje z ekipo Hitzendorfa v Avstriji. Pred kratkim sta se moštvi spet srečali, na prijateljski tekmi so zmagali domačini s 4:3.

L.R.H.

## TREJZINO SENJE V MURSKI SOBOTI



Tudi letos so organizirali v Murški Soboti tradicionalno Trejzino senje, na katerem so ponujali prav tako izdelke rokodelcev in domačih obrtnikov ter vabili obiskovalce z bogato ponudbo domače kulinarike. Med nakupovalci smo srečali tudi precej Porabcev in Porabk.

L.R.H.



**Porabje**

TEDNIK  
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek  
Založnik:  
Zveza Slovencev na Madžarskem  
Za založnika:  
Jože Hirnök

Glavna in odgovorna urednica  
Marijana Sukič  
Naslov založnika in uredništva:  
H-9970 Monošter,  
Gárdonyi G. ul. 1.;  
tel.: 94/380-767;  
e-mail: porabje@gmail.com  
ISSN 1218-7062

Tisk:  
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.  
Lendavska 1; 9000 Murska  
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB